

5 ימים

כ אשר ציווה אלוהים, באמצעות באיכותו המוסמכים, ששת ימים תעבוד, וביום השביעי תשבות, הוא דיבר אל קהל נחשל.

אם לקבל את התנ"ך כפשוטו, דיבר אלוהים אל שבטי נודדים במידבר. אלה עסקו, מן הסתם, בחקלאות פרימיטיבית ובמלאכות פשוטות.

כמה ממבקריו המקרא סבורים כי ההוראה ניתנה בתקופה מאוחרת יותר, סמוך לגלות בבל. אם כן, דיבר אלוהים אל עם חקלאי בארץ ענייה.

עצם הניסוח של ההוראה, בספר שמות, מצביע על אמצעי הייצור שעמדו לרשות חוגגי השבת המקוריים. במקום אחד: "ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשרות, בחריש ובקציר תשבות." ובמקום שני: "ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבות, למען ינוח שורך וחמורך ויניחש באתך והגר."

השבת — שהיתה כנראה המציאה ישראלית מקורית — חוללה מהפכה בעולם. בצורה זו או אחרת נתקבלה עקרידי האנושות כולה.

במשך אלפי שנים שלט הכלל שחיי האדם מחולקים ליחידות של שבעה ימים, ושבוים אחד מן השבעה זכאי או הייב האדם לנוח. הוא וחמורו ועבדיו.

מכל המוסדות האנושיים, זהו אחד הייב נוקשים ביותר. הוא עמד בצוק העיתים. הוא התעלם מכל אשר התרחש במשך שלושת אלפים שנה על פני כדור-הארץ.

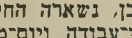
אלוהים ברא את העולם בששה ימים, ושבת ביום השביעי. כמוהו עושה בעבור 5733 שנים (לפחות) עולם בבריאת חרשות ברמת-גן.

ה אין זה מוזר? פועל בירושלים מייצר כיום סימאה, ואף פי אלה, יותר מקודמו. בעלה-מלאכה בירושלים של דוד ושלמה. אחרי המהפכה התעשייתית של המאה שעברה באה הי מהפכה האוטומטית של הדור האחרון, ו העמידה לרשות האנושות שפע בלתי מוגבל של מקורות ושירותים.

במאה הנוכחית צרכה האנושות יותר דלק מאשר בכל ארפי השנים שמוז בריאת העולם ועד שנת 1900.

מדוע, אם כן, נשארה החלוקה העתיקה בין ששה ימי-עבודה ויום-המנוחה אחד? האם היא כורח המציאות האנושית, או תוצאה של שמרנות אנושית?

מדוע, אם כן, נשארה החלוקה העתיקה בין ששה ימי-עבודה ויום-המנוחה אחד? האם היא כורח המציאות האנושית, או תוצאה של שמרנות אנושית?

ב מדינות המתקדמות בעולם כבר משנה שבע-העבודה בן חמשת הימים את מציאות-החיים של מאות מיליונים. ההבדל בין יום-המנוחה אחד לבין שני ימי-המנוחה רצופים בשבוע הוא כביר. הוא משנה את פרייה-החיים של האדם, את איכות חייו.

יום-המנוחה יחיד מגביל את האדם לביתו ולסביבתו הקרובה. התרחקות רבה יותר מרמקת את היום מתוכנו. מכיוון שהנסיעה בולעת חלק ניכר של הזמן הפנוי.

הכבלים שקשרו את האדם למקום-גורו ריו נותקו רק על-ידי יום-המנוחה הכפול. תקופת-הנופש של שלושה ערבים ויומים שלמאש מאפשרת התרחקות לסביבה אחרת, שהיא תנאי נופש אמיתי. המתנפש מגיע ליעדו בערב הראשון, נח ומבלה למחרת יום שלם. מבוקר עד לילה, רק ביום שלאחר מכן הוא נאלץ לחשוב על שיבתו הביתה.

פעם היה זה סימניה-היכר של האציל המיוחס. כיום זהו הפרס העיקרי הניתן לכל העובדים בחברת היצרנית המפותחת.

אתה רואה אותם בחבי ארצות-הברית. בריטניה, גרמניה, צרפת וארצות-אחרות — מיליונים הנותרים מן הערים החדשות אל היערות, האגמים, חופיהים, אל מחנות הקייט, ציפיה-הנופש הפשוטים, מרכזי הישיט, האהלים המישפחתיים.

החברה כולה התארגנה מחדש סביב שבע-העבודה בן המשת הימים. הייצור החיוני נמשך בכל ימי השבוע, תוך תוריי נויית העובדים. שאר הייצור מגיע לאותם ההישגים — ואף להישגים גבוהים יותר — בהמישה ימים, בהם נעשית עבודה טובה יותר אחרי המנוחה הארוכה.

בעולם הקפיטליסטי המודרני אין עוד מעביד נאור המתכחש לי

למזלו העצום שג שבועיה-העבודה המקוצר, הוא פטור מצרה זו. די היפך, המיפגות הדתיות יתמכו ברעיון בהתלהבות.

כשזקמתי לראשונה רעיון זה לחלל הי כנסת, לפני שנים, נוכחתי לדעת שיש לי שותף נאמן ובלתי-יצפוי בדמותה של סיעת אגודת-ישראל. גם היא נקטה יוזמה בכיוון זה.

מסתבר שהחוגים הדתיים אינם מייחסים מישקל שווה לשני חלקי הפסוק: "ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות." למען החלק השני, הם מוכנים להקריב את הי ראשון. הם מוכנים לכך שבני-ישראל יעבדו פחות משהשביעי ימים, ויבלבד שיש בתו ביום השביעי. אני מקווה שקיבלו אישור מגבוה לתיקון זה.

בעולם הנופש המודרני, מקופח הציבור הנופש המינימום. ששה ימים הוא עובד. ביום השבת הוא צריך להתפלל. אסור לו לפתוח את מקלט הטלוויזיה, לנסוע לתחרות ספורט, ולא כל שכן להשתתף בה. אין זה צודק.

כל זה ישתנה אם ישוחרר היום השישי לביילוי ולנופש. אנשים דתיים יוכלו לנסוע אל מחוץ למקום-גוריהם ביום השישי, לחזור פחות משהשביעי ימים, ויכלו להשתתף בתחרויות-ספורט שיתקיימו ביום השישי. הם יוכלו ליהנות מהצגת תיאטרון וקולנוע בערב יום-המנוחה הראשון.

מובן שהעסקים הדתיים מקווים שסידור זה יעזור להם גם לקיים את שילטון הכפייה הדתית בשבת, לחסל את תחרויות-הספורט ביום הקודש, למנוע בו גם להבא תחבורה ציבורית, תיאטרון וקולנוע.

אני מקווה שזוהי אשלייה, וכי בשני ימי-המנוחה השבועיים ניתן יהיה להגיע לכל מקום ברכבת ובאוטובוס. לראות הצי גה טובה ולאכול ארוחה טובה. או יתחלק העומס הנורא, ההופך עתה בכל יום-השבת קייצי את שפתי-הים, והכבישים אליו, לי גיהנום המוני.

אולם די לוויכוח בשעתו. כיום יכולים חילוניים ודתיים, שוחררי שבת ושחררי-שאבעס, להתאחד סביב הדרושה להנהגת שבועי-העבודה בן חמשת הימים.

אשר ביטאנו דרישה זו לראשונה, נשמע הדבר כאוטופיה מגוחכת, כחזון אחרית-הימים.

בינתיים זו משהו. במירוץ הדמגוגי של ערב-בחירות אימצו לעצמן כמה סיעות את הדרישה הזאת, ואפילו בחוגי המערך עלה הרעיון שבין כל שאר ההבטחות, שאיש אינו חולם לקיימן למחרת הבחיי רות, אפשר להבטיח גם זאת. למה לא?

ואז קרה משהו מוזר: גולדה מאיר דרשה לחקות את הדרושה הזאת מן המצע. היא לא הסכימה לה אף בהבטחה דימוגית חסרת-שחר, כמו הורדת המסים, חיסוד הפער ושאר ירקות בגינת המערך.

מדוע? אין ספק: הדרושה לשביעי-עבודה מקוצר מעוררת התנגדות אינסטינקטיבית אצל בני המאה ה-19, אצל הסוציאליזמו-מקורטים הי קשישים ובניהם הזקנים השוטים במדינה. בעיניהם דרישה זו היא פיגוד מתירני, משהו כמו מהפכת המין והעירום והשערות הארוכות ושאר שיקוצי הדור.

רק כך אפשר להסביר את העובדה שנו-שא זה לא נבדק עד היום באופן מוסמך על-ידי הממשלה, כדי לאתר את האפשי-ריות והבעיות הכרוכות בו.

מסתבר שהבטייה אינה רק מעשית, אלא גם רוחנית. היא נוגעת לשורשי השקפת-העולם.

האם זכאי האדם הישראלי לחדות-מנו-חה, לשימחת-הנופש? האם הוא זכאי לי שיפור איכות חייו בעידן הקידמה הטכנור-לוגית?

אם כן, מותר לתקן את הצו האלוהי ולתקנו:

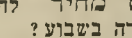
"חמשת ימים תעבוד, וביום השביעי תשבות!"

יחידה. וראי שגא. אבל הורדת הי מתח על-ידי הארכת הנופש השבוי עי היא אחת הדרכים החשובות ביותר לשינוי פני הדברים.

האדם יוכל לנשום. הוא יוכל לעסוק בדברים הקרובים לליבו, אחרי ימים של עבודה שהיא, לעיתים קרובות מדי, שנואה עליו. הוא יוכל להתמסר לילדיו. הוא יוכל לצאת מן השיגרה האפורה והמדכאת.

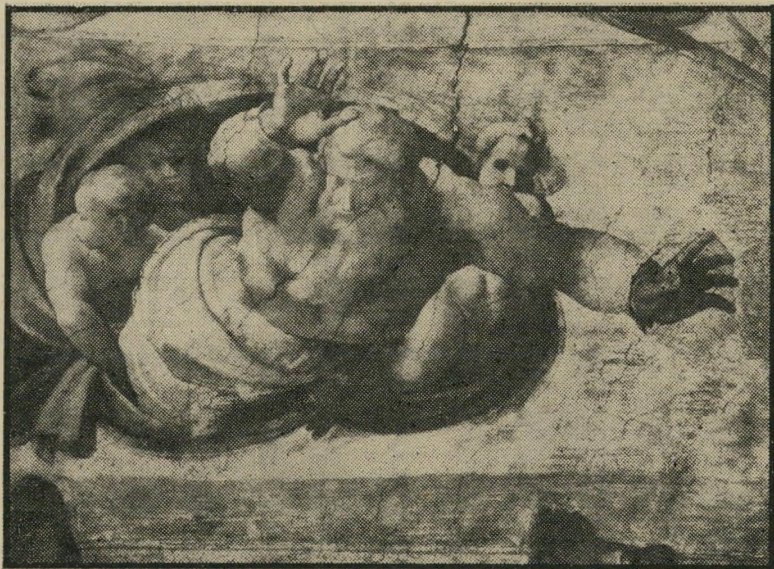
ובעיקר: הוא יוכל להתמסר לפעילות גופנית, לספורט ולמישחקים גופניים. שי יורידו לישראלי המצוי, בן ה-30, את הכרס שהפכה לסימניה-היכר שלו בעולם.

אין מחיר לשימחת-החיים.

אם יש מחיר להפסד הכרוך ביום-עבודה בשבוע? וראי שיש. אבל הוא קטן לאין שיעור מכפי שנדמה כמכבד הראי-שון.

במיקרים רבים אין צורך לקצר את שעות-העבודה כדי לקצר את שבועי-העבור

בריאת העולם (מיכאלאנג'לו בתיקרת הכנסייה הסיסטינית)

דה. אפשר להוסיף שעה לכל אחד מחמשת הימים הנותרים, איני מכיר אדם שלא היה שמח על כך.

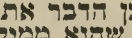
אך מסופקני אם הדבר דרוש במיקרים רבים. הביורוקרסיות המנופחות של הממש-לה, הרשויות המקומיות, ההסתדרות, הי סוכנות — האם יקטן ההספק שלהן אף בשמך, אם ייעלם יום ו' משבועי-העבודה?

כשם שאפשר היה לפטר 20% מכל המנגר נונים האלה מבלי שהדבר יזיק לעבודה (ולהיפך!) כן אפשר לקצר את שבועי-העבודה. התפקידים יתחלקו מחדש, כימעט אוטומטית, בין הימים האחרים.

אני, כשדעצמי, הייתי מעדיף די היתקל בפקיד רגוע, אחרי סופי-שבוע מהנה. במקום הכיורוקראט המצוי, הממורמר, השופך את תיפי-כולו על הקהל הנתון לחסדיו.

אננם נכון שתקופה של תעסוקת-יתר ומחסור בידיים-עובדות אינה אידיאלית לי ביצוע רפורמה מהפכנית כזאת. אך אסור להניח לה להיות ממשל. כאשר תתחיל תנופת השינוי, ימצאו פיתרונות?

אם ידרכך הדבר את תהליך הי אוטומציה, שהוא מומלא חיוני לי פיתוח המשק, תהיה בכך ברכה נוספת.

פורמות רבות בארץ נתקלות בי קיר האטום של התנגדות הדת המאורי-גנת.

כרכה העצומה הצפינה כסדר חברתי זה.

מה אצלנו? קשה להעלות על הדעת ארץ אחת בעולם הזקוקה למהפכה זו יותר ממדינת-ישראל.

האקלים בארץ קשה — קשה שבעתיים מפני שרוב האוכלוסיה לא הורגלה לו מדורידורות.

די לצאת בימים אלה — ימי אב ואלול — לרחוב, כדי לעמוד על השמות שעושה אקלים זה באדם הישראלי.

כבר בשעות הבוקר נראים האנשים עיי-פים ורצוצים. הם מתנהלים בכבדות, כאילו קפצה עליהם הויקנה בטרם עת. הם הוצים את הכבישים באדישות, מבלי להעיף מבט ימינה ושמאלה, וגורמים לתאונות. הנהגים המרוגזים והעצבניים, במכוניות החמות, והזרים עוד פחות מן הרגיל, ורק דאנסה אליגיירי היה יכול לתאר את המצב בר אוטובוס, זה הגיהנום הישראלי הנייד, ללא

מיוג-אוויר ומשבר-רוח, שבו נוסע העובד הישראלי לעבודתו ששה ימים בשבוע. אילו היה המשק הישראלי מאורגן בצורה יעילה יותר, אפשר היה להציע את סגירת רוב הי מיפעלים והמישרדים במשך חודש אוגוסט, ואת שליחת כל האוכלו-מיייה לחופשה מרוכזת. כך נוהגים כיום מיפעלים רבים באירופה — בהם מן העיזים והחמששגנים בי יותר. החודש מוקדש לשיפוצים.

עוד לא הגענו לכך. אבל הגענו זה מכבר לאפשרות להשבית את העבודה יומיים בשבוע, כדי לאפשר לאדם הישראלי מנוחה מרוכזת, ולהקל עליו את עול העבור-דה בחמשת הימים האחרים.

תוצאה שי מהפכה כזאת תהיה עצומה.

בשנים האחרונות ירדה איכות חינו בהתמדה. הליכלוך גובר והולך ברחובי-תינו. הגסות גוברת בין אדם לאדם. חברי-יונות הפכה תופעת-קבע בכל מקום שבו מתכנסים ישראלים — החל באולגנה-הקולי-נוע וכלה בשפתי-הים.

לכל התופעות האלה יש סיבות רבות, ורק כסיל ינסה למצוא להן מכנה משותף יחיד. גיבוב הליחות, הידרדרות בית-הספר, הפער החברתי המתרחב, הצפיפות בערים ובארץ כולה, שקיעת הערכים של מישטר זקן ופושחת, ועוד ועוד.

אין סיבה יחידה, ואין תרופה